

آیا آزمایش موشک های بالستیک ایران نقض برجام است؟

علی ملکی، زهرا ملکی^۲

چکیده:

برجام، توافقی بر سر برنامه هسته ای در ۹۴/۴/۲۳ میان ایران و گروه ۵+۱ صورت گرفت. و اهداف آن تضمین صلح آمیز بودن برنامه هسته ای و شناخته شدن حق غنی سازی ایران و عدم دستیابی ایران به سلاح هسته ای؛ لغو تحریم های ظالمانه؛ شکسته شدن فضا سازی دشمن در سطح افکار عمومی دنیاست. در این مقاله با مطالعه منابع کتابخانه ای و اینترنتی به مرور ادبیات موضوع پرداخته ایم. تا نشان دهیم در قطعنامه های شورای امنیت تحریم های مربوط به موشک های بالستیک با توانایی حمل کلاهک اتمی و محدودیت خرید و فروش تسلیحات متعارف درج شده. اما موشک های ساخت ایران هیچکدام برای حمل سلاح هسته ای تجهیز نشده و صرفاً برای دفاع از تمامیت ارضی کشور ساخته شده اند. لذا از منظر حقوقی آزمایش های موشکی هیچ یک از مفاد برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت را نقض نمی کند. و این موضع گیری های خصمانه، دارای انگیزه های سیاسی و نشان دهنده این است که غرب رفتارهای دفاعی ایران را زیر نظر دارد و در صورت نیاز می تواند، به این بهانه به تعهداتش عمل نکند.

واژه های کلیدی: انرژی اتمی، موشک بالستیک، نقض برجام، آزمایش موشکی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

۱- نویسنده و مسئول؛ کارشناس ارشد مدیریت دولتی، مدیریت نیروی انسانی؛ کارشناس مسئول استخدام و امور مرخصی های دادگستری استان آذربایجان شرقی؛ کارشناس رسمی دادگستری در امور ثبت شرکتها، علام تجاری و اختراعات؛ maleki@gmail.com
۲- کارشناسی حقوق، عضو شورای حل اختلاف تبریز

رهگذر بررسی اهداف دو طرف این مناقشه مورد تحلیل قرار می‌دهیم. و در بخش بعد در نوشتاری که دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت الله خامنه‌ای در پاییز ۱۳۹۴ منتشر کرد علل توافق رهبری با موضوع مذاکرات، در نُه گزاره بررسی خواهیم کرد.

۱) اهداف کلان دو طرف در چالش هسته‌ای:

در تحلیل کلان موضوع می‌توان بنیادی‌ترین هدف و خواست طرف مستکبر در این چالش و مذاکرات مربوط به آن را ریشه‌کنی صنعت هسته‌ای ایران دانست که رهبر انقلاب می‌فرماید: "هدف اینها ریشه‌کن کردن و از بین بردن صنعت هسته‌ای در کشور است و قصدشان این است که نگذارند صنعت هسته‌ای کشور و با اهدافی که نظام جمهوری اسلامی دارد تحقق پیدا کند. (آیت اله خامنه‌ای ۹۴/۴/۲) با این نگاه مهمترین هدف آمریکا دست برداشتن جمهوری اسلامی از غنی‌سازی بوده است. "در حرف‌های آمریکایی‌ها این معنا کاملاً خودش را نشان می‌دهد که بیائیم بنشینیم تا ایران را قانع کنیم که از غنی‌سازی دست بردارد؛ از انرژی هسته‌ای دست بردارد. (آیت اله خامنه‌ای، ۹۱/۱۱/۲۸) از سوی دیگر هدف اصلی جمهوری اسلامی حفظ حقوق مشروع خود در زمینه صنعت و فناوری هسته‌ای و به خصوص حفظ حق غنی‌سازی در داخل خاک و انجام آن توسط دانشمندان ایرانی بوده است. "ایران در مسئله هسته‌ای، فقط می‌خواهد حق غنی‌سازی او از طرف دنیا شناخته شود؛ مسئولان کشورهایی که مدعی هستند، اعتراف کنند که ملت ایران حق دارد غنی‌سازی هسته‌ای را برای اهداف صلح‌آمیز در کشور خودش و به دست خودش انجام دهد. (آیت اله خامنه‌ای ۹۲/۱/۱)

۲) اهداف جمهوری اسلامی برای مذاکرات هسته‌ای:

براساس بیانات رهبر انقلاب، جمهوری اسلامی علاوه بر اهداف کلان حفظ حقوق هسته‌ای و حق غنی‌سازی در رأس آن، به دنبال رسیدن به اهداف و دستاوردهایی نیز بوده است که رسیدن به آنها در بستر مذاکرات میسر می‌شده است. از منظر جمهوری اسلامی، سه هدف عمده عبارت بودند از:

✓ لغو تحریم‌های ظالمانه

✓ شکست فضا‌سازی دشمن در سطح افکار عمومی دنیا

✓ آشکارتر شدن ماهیت استکباری آمریکا

۳) منطق دیپلماسی و تاکتیک نرمش فهرمانانه:

از سوی دیگر توجه به نگاه رهبر انقلاب نسبت به مقوله دیپلماسی برای فهم صحیح این رویکرد ضروری است. رهبر معظم انقلاب به دیپلماسی در معنای درست خود که به نتایج عادلانه و منصفانه منجر شود معتقد بوده و این موضوع را از سالیان پیش به صراحت اعلام کرده‌اند. در این نگاه به خدمت گرفتن دیپلماسی در جهت

نیازمندی های کشور و برخی مسایل همچون تحریم ها، به مذاکره گره زده شود « ۹۳/۲/۲۱ (خامنه ای، ۱۳۹۴)»...من البته هیچ وقت نسبت به مذاکره ی با آمریکا خوش بین نبودم. نه از باب یک توهم بلکه از باب تجربه؛ تجربه کردیم. حالا اگر یک روزی — ما که در آن روز قاعدتاً نخواهیم بود— شماها ان شاءالله در جریان حوادث و جزئیات و یادداشت ها و نوشته های این روزها قرار بگیرید، خواهید دید که این تجربه ی ما از کجا حاصل شده؛ تجربه کردیم. البته این را هم ما گفتیم که توافق نکردن بهتر از توافق بد است — که این حرف را آمریکایی ها هم می زنند — این فرمول، فرمول درستی است؛ توافق نکردن از توافق کردنی که در آن، منافع ملت پامال بشود، عزت ملت از بین برود، ملت ایران با این عظمت، تحقیر بشود [بهتر است]، توافق نکردن شرف دارد بر یک چنین توافق کردنی. این مذاکراتی که دارد انجام می گیرد — که بخشی از آن هم مذاکره ی با طرفهای آمریکایی است — فقط در موضوع هسته ای است؛ فقط ما در هیچ موضوع دیگری فعلاً با آمریکا مذاکره نداریم؛ هیچ؛ این را همه بدانند؛ نه در مسائل منطقه، نه در مسائل گوناگون داخلی، نه در مسائل بین المللی؛ امروز فقط موضوع مورد بحث و مورد مذاکره، مسائل هسته ای است. حالا، این تجربه ای خواهد شد؛ اگر طرف مقابل از کج تابی های معمولی خودش دست برداشت، این یک تجربه ای برای ما می شود که خیلی خوب، پس می شود در یک موضوع دیگر هم با اینها مذاکره کرد؛ اما اگر دیدیم نه، این کج تابی هایی که همیشه از اینها دیده ایم باز هم وجود دارد و کج راهه دارند می روند، خوب طبعاً تجربه ی گذشته ما تقویت خواهد شد.» (۱۳۹۴/۱/۲۰ (موحد، ۱۳۹۶)

• (۵) از منظر تحولات سیاسی منطقه:

شتاب زمانی و سرعت سیر تحولات هسته ای شدن ایران در دهه گذشته باعث مهم و محسوس شدن این موضوع بر دیگر مناقشات سیاست خارجی در سپهر سیاسی منطقه گردیده بود بطوری که عمق تعارض های واحدها تا به آنجا گسترش یافته بود که تحریم ها و محاصره اقتصادی جمهوری اسلامی ایران نزد این واحدهای سیاسی منطقه ای جنبه عقلانی یافته و حتی علیرغم نگاه سیال و تغییر نگاه دیپلماسی دولت ها در ایران نسبت به موضوع هسته ای کنش گران سیاسی در منطقه دارای ثبات رفتاری بیشتری نسبت به مخالفت با پرونده هسته ای ایران بوده اند. بر طبق منطق حفظ توازن قوا در نزد واحدهای سیاسی خاورمیانه حداقل حفظ منافع موجود در مقابل ایرانی قدرتمند تصمیم غالب این واحدها بوده است. چستی این تصمیمات در دیپلماسی هسته ای واحدهای خاورمیانه برگرفته از نگاه ناتوان تر در مقابل ایرانی با قدرت بازدارندگی بیشتر است که باتوجه به ماهیت متفاوت قدرت نظامی و ژئوپلتیکی این واحدها در برابر ایران واحدهای سیاسی منطقه ای بیشتر خواهان چند کشور چند قطبی در خاورمیانه هستند تا اینکه کشوری ضلع قدرت را به نفع خود تغییر دهد. با موفقیت

های هسته ای ایران، اتحادها و مسابقه تسلیحاتی شتاب افزون تری یافته و هم زمان ما شاهد حضور بیشتر و پرنگ تر ایالات متحده در خاورمیانه برعلیه منافع ملی ایران بودیم. اتخاذ تصمیم نیز برای بسیاری از واحدهای خاورمیانه حیاتی و مشکل گردیده و آنها را در تنگنای امنیتی متعدد قرار داده بود به طوری که از یک طرف حفظ منافع موجود و جلوگیری از اسرائیلی با قدرت بیشتر و از طرفی جلوگیری از هسته ای شدن و قدرت روز افزون ایران را شاهد بودند که در نهایت، حیات آنها را با مخاطره مواجه خواهد کرد و این کشورها را بر سر یک معمای راهبردی قرار داده بود به طوری که یا باید به سمت منطقه عاری از سلاح های کشتار جمعی بروند که با وجود اسرائیل و اهمیت انرژی خاورمیانه غیرممکن به نظر می رسد و یا اینکه به مسیر متوقف کردن ایران و اقدام دسته جمعی بروند و یا آنها نیز حداقلی از بازدارندگی را بدست آورند. که با توجه به ماهیت و هویت سیاسی واحدهای خاورمیانه ای و سایه انداختن ایالات متحده بر تارک امنیتی آنها بعید به نظر می رسد که آنها توان دفاع از ایران هسته ای در برابر اسرائیل را داشته باشند. در حقیقت رویکرد نظری اعراب در کنار نگاه به امنیت خود عمدتاً شکل تعارض به خود گرفته تا همکاری و به همین دلیل اساسی در کنار فرافکنی های غرب و امنیتی کردن مسئله هسته ای در برخورد با این مسئله گویا راهی جز مخالفت با این مسئله تا قبل از اجرایی شدن برجام برای آنها وجود نداشته است. در میان کشورهای غیرعربی منطقه اسرائیل بیشترین نگرانی را در مورد پیشرفت برنامه موشکهای بالستیک و توان هسته ای ایران را داشته و از آنجا که این کشور توانایی یک جنگ فراگیر علیه تهران را با توجه به گستردگی جغرافیایی مراکز هسته ای ایران و ترس از اقدامات تلافی جویانه تهران و عدم عمق استراتژیک کشور خود نداشته است. بیشتر درصدد مخدوش ساختن چهره ایران در برجسته کردن تهدید هسته ای جمهوری اسلامی ایران برای کل منطقه بوده است. (زیبا کلام و زمانی؛ ۱۳۹۶)

برنامه جامع اقدام مشترک :

مذاکرات رسمی برای طرح جامع اقدام مشترک درباره برنامه اتمی ایران با پذیرفتن توافق موقت ژنو بروی برنامه هسته ای ایران در ۲۵ اسفند ۹۳ (نوامبر ۲۰۱۳) شروع شد. به مدت ۲۰ ماه کشورهای گروه ۱+۵ و ایران درگیر مذاکره بودند که در ۲۳ فروردین ۹۴ (آوریل ۲۰۱۵) تفاهم هسته ای لوزان شکل گرفت.

توافق موقت ژنو:

این توافق، نامه ای شش ماهه و قابل تمدید پیرامون برنامه هسته ای ایران است که در ۳ آذر ۱۳۹۲ (۲۴ نوامبر ۲۰۱۳) میان ایران و گروه ۱+۵ امضا شد. این توافقنامه با هدف «تضمین صلح آمیز بودن برنامه هسته ای ایران» امضا

• لغو تحریم‌ها:

براساس راه حل‌های بدست آمده، پس از اجرایی شدن برنامه جامع اقدام مشترک، تمامی قطعنامه‌های شورای امنیت لغو خواهد شد و همه تحریم‌های اقتصادی و مالی چند جانبه اروپا و یکجانبه آمریکا از جمله تحریم‌های مالی، بانکی، بیمه، سرمایه‌گذاری و تمامی خدمات مرتبط با آنها در حوزه‌های مختلف از جمله نفت، گاز، پتروشیمی و خودرو سازی فوراً لغو خواهند شد. همچنین کشورهای عضو گروه (۱+۵) متعهد هستند از وضع تحریم‌های جدید در موضوع هسته‌ای خودداری نمایند. همکاری‌های بین‌المللی هسته‌ای با جمهوری اسلامی ایران از جمله با اعضای ۱+۵ در حوزه ساخت نیروگاه‌های هسته‌ای، رآکتور تحقیقاتی، گداخت هسته‌ای، ایزوتوپ‌های پایدار، ایمنی هسته‌ای، پزشکی و کشاورزی هسته‌ای و ... امکان‌پذیر و ارتقاء پیدا خواهند کرد. (یحیوی، ۱۳۹۶)

• برنامه جامع اقدام مشترک (برجام):

برجام، توافقی بین‌المللی بر سر برنامه هسته‌ای ایران است که در تاریخ ۲۳ تیر ۱۳۹۴ (۱۴ ژوئیه ۲۰۱۵) میان ایران و کشورهای آمریکا، روسیه، چین، فرانسه، انگلیس و آلمان (گروه ۱+۵) در شهر وین صورت گرفت. هدف این مذاکرات رسیدن به یک راه حل جامع مورد توافق و بلند مدت است به نحوی که تضمین کند برنامه هسته‌ای ایران کاملاً صلح آمیز باقی خواهد ماند. در این توافق ایران اعلام می‌نماید تحت هیچ شرایطی به دنبال دستیابی یا گسترش سلاح هسته‌ای نیست. راه حل جامع مذکور مبتنی بر این اقدامات اولیه بوده و به یک گام نهایی منجر خواهد شد که دوره زمانی آن مورد توافق قرار گرفته و به رفع نگرانی‌ها می‌انجامد. این راه حل جامع، ایران را قادر می‌سازد تا به طور کامل از حقوق خود در بهره‌گیری از انرژی هسته‌ای برای اهداف صلح آمیز بر اساس مواد مرتبط در معاهده منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای و با رعایت تعهدات خود بر طبق معاهده از آن برخوردار شود. در این توافق چند گام وجود دارد؛ این گام‌ها هر یک وظایف طرفین را اعلام می‌دارد. گام اول مربوط به اقدامات داوطلبانه ایران در جهت اعلام حسن نیت و حفظ فضای سازنده در مذاکرات است و در آن ایران نسبت به تعلیق برخی از فعالیت‌های هسته‌ای خود اقدام می‌نماید. در مقابل این اقدامات وظایفی بر عهده طرف توافق گذاشته شده است که عموماً مربوط به تحریم‌هایی است که طی ساله‌های گذشته در رابطه با فعالیت‌های هسته‌ای ایران وضع شده بودند بطور مثال:

توقف تلاش برای کاهش خرید نفت خام ایران به نحویکه مشتریان فعلی بتوانند میانگین میزان کنونی خرید نفت خام خود از ایران را کماکان ادامه دهند. بازگشت مبالغ مشخص از عواید فروش نفت ایران در خارج از کشور به ایران. در مورد معاملات نفتی مذکور، تحریم های اتحادیه اروپا و آمریکا بر بیمه و خدمات حمل و نقل مرتبط، تعلیق می شوند. تعلیق تحریم های آمریکا و اتحادیه اروپا بر:

۱. صادرات پتروشیمی ایران و نیز تعلیق تحریم خدمات مرتبط
 ۲. طلا و فلزات گران بها، و تعلیق تحریم خدمات مرتبط
 ۳. تعلیق تحریم های آمریکا بر صنعت خودرو و تعلیق تحریم های خدمات مرتبط
 ۴. صدور گواهی عرضه و نصب قطعات یدکی برای ایمنی پرواز هواپیماهای غیرنظامی ایران و خدمات مرتبط.
 ۵. عدم صدور قطعنامه های جدید تحریم هسته ای توسط شورای امنیت سازمان ملل متحد
 ۶. عدم صدور قطعنامه های جدید تحریم هسته ای از سوی اتحادیه اروپا
 ۷. دولت آمریکا، در چارچوب اختیارات قانونی رئیس جمهور و کنگره از تحمیل تحریم های جدید هسته ای خودداری خواهد کرد. و ... (ملاکریمی و همکاران، ۱۳۹۶)
- گام نهایی شامل این اصل اساسی که «تا در مورد همه چیز توافق نشود، در خصوص هیچ چیزی توافق حاصل نشده است.» این توافق در تاریخ ۲۹ تیر ماه ۱۳۹۴ در شورای امنیت به رای گذاشته شد تا تحت ماده ۴۱ فصل هفتم منشور ملل متحد، تبدیل به قطعنامه ۲۲۳۱ گردید. با عنایت به ماهیت بررسی توافق ابتدا شرح کوتاهی از قطعنامه های مرتبط با فعالیت های هسته ای در ذیل خواهد آمد.

سابقه تحریم تسلیحاتی ایران:

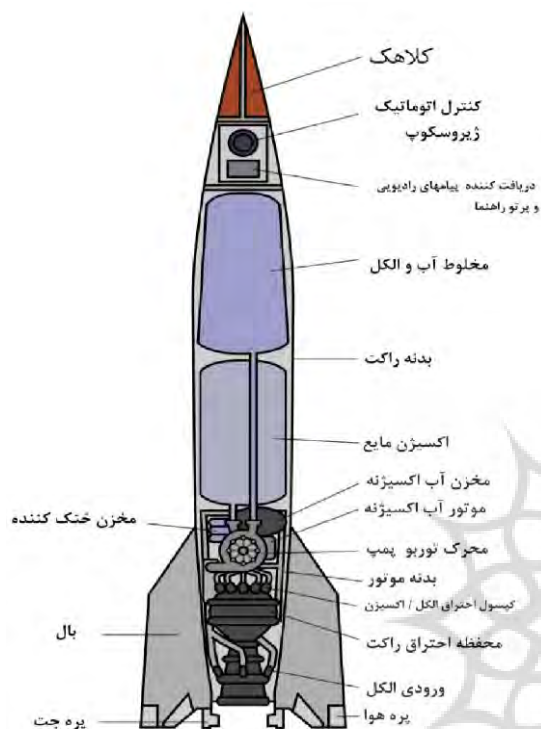
موضوع برنامه هسته ای موجب شد شورای امنیت محدودیت هایی را در قالب تحریم بر ایران وضع نماید، اما گستره و طیف اقدامات تحریمی شورا از جمله تحریم های تسلیحاتی غیرمرتبط با سلاح های هسته ای موضوعی است که جای تأمل دارد. به عبارت دیگر، شورا نه تنها مقوله موشک های بالستیک را در خصوص ابعاد نظامی برنامه هسته ای ایران مد نظر قرار داده، بلکه موضوع تحریم هر گونه تسلیحات را هم مد نظر قرار داده است. با این حال، به نظر می رسد شورا قصد داشته با مسدود نمودن هر گونه درآمد مالی برای ایران به واسطه فروش تسلیحات و از طرف دیگر، امکان واردات تسلیحات از دیگر کشورها که برخی از قطعات آنها قابل استفاده در موشک های بالستیک است، موجب محدودیت های بسیار برای ایران در این گونه موارد شود. سابقه تحریم تسلیحاتی ایران به بند پنجم قطعنامه ۱۶۹۶ مورخ ۳۱ جولای ۲۰۰۶ می رسد این قطعنامه طی نشست ۵۵۰۰ ام با

۱۴ رأی موافق و ۱ رأی مخالف در شورای امنیت سازمان ملل متحد تصویب شد. در این قطعنامه شورای امنیت سازمان ملل پس از ابراز نگرانی از اهداف برنامه هسته‌ای ایران، از ایران خواست تا برنامه غنی‌سازی اورانیوم خود را متوقف کند. این قطعنامه ذیل ماده ۴۰ منشور ملل متحد صادر شده و به موضوع مراقبت دولت‌ها از انتقال کالاها و خدمات مرتبط با برنامه هسته‌ای و برنامه موشک‌های بالستیک ایران می‌پردازد. اگرچه لحن این بند نیز توصیه‌ای است و عمده توجه شورا در بحث الزام آور بودن به موضوع تعلیق‌های مورد نظر آژانس بین‌المللی انرژی اتمی معطوف است.

قطعنامه ۱۷۳۷ مورخ ۲۶ دسامبر ۲۰۰۶ صادر شد. پیش‌نویس این قطعنامه توسط فرانسه، آلمان و انگلیس به علت آن تهیه شد که ایران برنامه غنی‌سازی اورانیوم خود را بر طبق قطعنامه ۱۶۹۶ متوقف نکرد. این قطعنامه با رأی هر ۱۵ عضو شورای امنیت سازمان ملل به تصویب رسید. در این قطعنامه برای وادار کردن جمهوری اسلامی به توقف برنامه غنی‌سازی اورانیوم تحریم‌هایی بر ضد ایران وضع شد. و در آن به سیستم‌های پرتاب تسلیحات هسته‌ای اشاره شده است. بند سوم قطعنامه ۱۷۳۷ در مقام بیان الزام مراقبت دولت‌ها در ارائه خدمات و کالاهای مرتبط با برنامه هسته‌ای ایران (غنی‌سازی، باز فرآوری و فعالیتهای مرتبط با آب سنگین)، بحث توسعه سیستم‌های پرتاب تسلیحات هسته‌ای را نیز در این دسته قرار می‌دهد. تحریم تسلیحاتی شورای امنیت سازمان ملل متحد علیه ایران برای نخستین بار در قطعنامه ۱۷۴۷ مورخ ۲۷ مارس ۲۰۰۷ برقرار شد. این قطعنامه با رأی موافق تمامی پانزده عضو شورای امنیت سازمان ملل متحد، به تصویب رسید. در آن از تمامی کشورهای جهان خواسته شده است تا فعالیت خود با شرکت‌های ایرانی را که در زمینه انرژی هسته‌ای فعالیت دارند، محدود کنند. همچنین برخی شرکت‌ها و افراد ایرانی در این قطعنامه تحریم شدند و نیز ممنوعیت صادرات و واردات سلاح‌های سنگین به ایران از دیگر موارد این قطعنامه است. شورای امنیت به جمهوری اسلامی ایران ۶۰ روز مهلت داد تا با تبعیت از این قطعنامه و در خواست‌های قطعنامه ۱۷۳۷ به فعالیت‌های «حساس اتمی» خود، پایان دهد.

در قطعنامه ۱۸۰۳ مورخ ۳ مارس ۲۰۰۸ با ۱۴ رأی مثبت و یک رأی ممتنع، در محکومیت برنامه هسته‌ای ایران ۹ ماه پس از قطعنامه قبلی به تصویب کرد. در قطعنامه‌های قبل اشخاص و شرکت‌های مشخصی به دلیل دست داشتن در برنامه هسته‌ای ایران شامل تحریم‌های مالی و مسافرتی قرار گرفته بودند. در این قطعنامه افراد جدیدی به لیست اضافه شدند. همچنین برای اولین بار تحریم‌هایی کلی برای اقتصاد ایران از جمله کنترل صادرات و واردات ایران خصوصاً کالاهایی که دارای مصرف دوگانه در صنایع نظامی و غیرنظامی وضع گردید. در این قطعنامه به بحث سیستم‌های پرتاب تسلیحات هسته‌ای اشاره شده و موضوع تحریم تسلیحاتی به طور مشخص ذکر نشده است. بند نهم به ممنوعیت حمایت مالی از سیستم‌های پرتاب تسلیحات هسته‌ای اشاره دارد.

یکی از پشتوانه ها و تکیه گاه های نظامی کشورها در عرصه بین المللی، قدرت موشکی آنهاست. در جهان امروزی به رغم امضای پیمان نامه های متعدد کشورها و قراردادهای بین المللی که برای کنترل تکنولوژی موشکی در سازمان ملل به امضاء می رسد، در نهایت کشوری حرف اول را می زند که به لحاظ موشکی مجهزتر باشد. تا قبل

شکل ۱- ساختار عمومی یک موشک

از جنگ جهانی دوم فقط چندین کشور مانند روسیه و آلمان که در حال جنگ بودند؛ ابرقدرت موشکی محسوب می شدند. در واقع جنگ برای اینها مانند کاتالیزوری در جهت پیشرفت صنایع موشکی بود؛ و هر روز قدرتمند و قدرتمندتر می شدند. این امر موجب رعب و وحشت کشورهای دیگر شد، چرا که از همان ابتدا هم پیش بینی می شد اگر فقط چند ابر قدرت خاص، این تکنولوژی را به دست می گرفتند دیگر پاسخ ندادن به درخواست های آنها کار مشکلی بود. پس از فروکش کردن التهابات جنگ جهانی دوم، بسیاری از کشورها دست بکار شدند زیرا می دانستند اگر سیستم موشکی قوی داشته باشند پشتوانه خوبی برای حفظ امنیت دارند. هرروزه انواع موشک ساخته و آماده می شد و در این میان فناوری ساخت موشک های بالستیک، توجه همگان را بیش از دیگر شاخه ها به خود جلب کرد. برد بسیار بالا و توانایی حمل مقدار زیاد مهمات آنها را از سایر موشک ها

متمایز می سازد همین موضوع، موجب رعب و وحشت می شود با اینکه موشک بالستیک به خودی خود یک سلاح کشتار جمعی محسوب نمی شود اما می تواند مقدار زیادی از انواع سلاح های کشتار جمعی را با خود حمل کند و به عنوان یک منبع نگرانی برای کشورها به حساب آید.

تکنولوژی موشک های بالستیک:

یک موشک بالستیک در حقیقت یک ماشین تحویل موشک و شامل سیستم رهیاب، محفظه حمل مهمات و اساساً علیه اهداف زمینی و سطحی مورد استفاده قرار می گیرد. انواع گوناگون موشک های بالستیک بر حسب برد، طبقه بندی می شوند. در ساخت موشک های بالستیک، مبحث پیشران که مشخص کننده برد و توانایی حمل مهمات که قدرت تخریب آنها افزایش می دهد از درجه اهمیت برخوردارند.

موشک های بالستیک تا ارتفاع بالایی اوج می گیرند حتی برخی از آنها جو زمین نیز خارج می شوند و با استفاده از یک ماشین ورود مجدد به جو باز می گردند و با استفاده از نیروی جاذبه زمین به سمت هدف البته با هدایت صحیح می روند. موشک های بالستیک از لحاظ برد به ۵ گروه زیر تقسیم می شوند:

۱. موشک جنگی کوتاه برد تا ۱۵۰ کیلومتر

۲. موشک بالستیک کوتاه برد از ۱۵۰ تا ۷۹۹ کیلومتر

۳. موشک بالستیک میان برد از ۸۰۰ تا ۲۳۹۹ کیلومتر

۴. موشک بالستیک دوربرد از ۲۴۰۰ تا ۵۴۹۹ کیلومتر

۵. موشک بالستیک قاره پیما با برد ۵۵۰۰ کیلومتر به بالا.

صنایع موشک سازی ایران برای دفع حملات موشکی رژیم بعث عراق توسط سپاه پاسداران از طریق ایجاد واحد هوافضا به فرماندهی شهید حسن تهرانی مقدم پا به عرصه گذاشت؛ و ساخت انواع موشک ها را در دستور کار خود قرار داد؛ این یگان در سالهای اخیر با تلاش نیروهای متخصص خود توانستند با ساخت انواع موشک های "کوتاه برد"، "میان برد" و "دور برد" علاوه بر بالا بردن توان رزمی ایران تعجب جهانیان را نیز برانگیزند. تقسیم بندی نمونه ای از موشک های ساخت کشور بشرح ذیل است:

۱. موشک های بالستیک دوربرد = شهاب ۴، شهاب ۵، شهاب ۶، سجیل، ماهواره بر سفیر و پروژه کوثر

۲. موشک های بالستیک میان برد = شهاب ۳، فجر ۳، عاشورا و قدر ۱۱۰

۳. موشک های بالستیک کوتاه برد = شهاب ۱، شهاب ۲ و فاتح ۱۱۰

۴. موشک بالستیک ضد کشتی = خلیج فارس

۵. راکت های توپخانه ای = صمید، تندر ۶۹، زلزال ۱، زلزال ۲ و زلزال ۳

۶. موشک های زمین به هوا = مخرب، شاهین، میثاق ۱، میثاق ۲، صیاد ۱، شهاب، ثاقب و مرصاد

۷. موشک ضد هلی کوپتر = قائم

۸. موشک های ضد تانک هدایت شونده = صاعقه، رعد، توفان، توفان ۲، توفان ۵، توسن و دهلاویه

۹. موشک های ضد کشتی = نور، کوثر، قادر و ظفر

۱۰. موشک کروز = نصر ۱ و مسکات

۱۱. موشک بدون بال = قیام

۱۲. موشک های هوا به زمین = شفق، شاهین ۳، ستار و عصر ۶۷

۱۳. موشک های هوا به هوا = فاطر و سجیل

۱۴. اژدرها = کوسه، یاسین و حوت

ککک بیبا = آرش، فجر ۳، فجر ۵، فلق ۱، فلق ۲، عقاب و حاسب. (خلیلی، ۱۳۹۵)

نظرات در خصوص برنامه موشکی ایران:

تحریم های موشکی علیه ایران در دوران ریاست جمهوری ترامپ به اوج خود رسید. دولت ترامپ در ۱۵ بهمن ۱۳۹۵ (۳ فوریه ۲۰۱۷) لیست تحریم های علیه ایران را افزایش داد و ۱۲ شخصیت حقوقی و ۱۳ شخص حقیقی را به فهرست تحریم ها افزود. این تحریم ها نشان می دهد که امریکا به دنبال بهانه ای برای از سر گیری تحریم ها و تهدید های خود می باشد. محمدجواد ظریف وزیر امور خارجه کشورمان در توثیت های خود نیز اعلام کرد: "نه برجام و نه قطعنامه شورای امنیت ایران را از کار بروی موشک هایی که برای حمل کلاهک هسته ای طراحی نشده اند منع نمی کند. متون را بخوانید: انگلیسی ساده است و نه متون فنی حقوقی. ایران در ۲۵۰ سال گذشته به هیچ کشوری حمله نکرده است. ولی وقتی صدام ما را موشک باران می کرد و برای هشت سال به مردم ما حملات شیمیایی می کرد، هیچ کس به کمک ما نیامد. اگر در زمان حمله صدام به ایران دارای موشک بودیم، می توانست جرات این کار را از وی بگیرد و یا حداقل حملات کور وی را به مردم غیر نظامی کاهش دهد. من کسانی را که ایران را به رفتار تحریک آمیز متهم می کنند به این چالش دعوت می کنم که جمله فرمانده سپاه پاسداران را تکرار کنند که گفت: ما جز برای دفاع از قدرت نظامی استفاده نخواهیم کرد." آقای ظریف همچنین در واکنش به ادعاها مبنی بر نقض قطعنامه ۲۲۳۱ گفت که همه طرف های برجام پیش تر اعلام کرده اند که موضوع برنامه موشکی ایران جزئی از برجام نیست و دولت های آمریکا، آنرا در گذشته اعلام کرده اند. در قطعنامه ۲۲۳۱ عبارتی درباره موشک بالستیک است که ایران موضع خود را در همان زمان تصویب قطعنامه در آن مورد اعلام کرد. در این قطعنامه اشاره شده است به موشک بالستیکی که برای قابلیت حمل سلاح هسته ای طراحی شده است و این نوع موشک ها نباید مورد آزمایش قرار گیرند. ایران همان موقع هم اعلام کرد موشک های ما با قابلیت حمل سلاح نیستند و برای حمل کلاهک های متعارف طراحی و ساخته می شوند. وی افزود: امیدواریم موضوع برنامه های دفاعی موشکی ما خارج از برنامه و قطعنامه ۲۲۳۱ بهانه ای برای بازی های سیاسی دولت آمریکا نباشد.

سامانتا پاور نماینده وقت (۲۰۱۳-۲۰۱۷) آمریکا در سازمان ملل با اشاره به این که در پی این توافق در ارتباط با فعالیت های هسته ای ایران محدودیت هایی ایجاد می شود گفت: فعالیت های بالستیکی و موشکی ایران نیز در پی این توافق تحت نظارت سختی قرار خواهند گرفت. نماینده آمریکا در سازمان ملل به وظایف ذاتی این شورا و

نیبیله مسرالی سخنگوی موگرینی گفته است که: "برنامه موشک بالستیک ایران بخشی از توافق هسته ای سال ۲۰۱۵ نیست و از این رو آزمایش های موشکی نقض این توافق نیست. در خصوص قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت نیز این نهاد عالی سازمان ملل باید تصمیم گیری کند.

سرگئی ریابکوف معاون وزیر امور خارجه روسیه نقض قطعنامه ۲۲۳۱ را منتفی دانسته است. و معتقد است قطعنامه ۲۲۳۱ از ایران می خواهد که از آزمایش موشک هایی که قادر به حمل کلاهک هسته ای خودداری کند و این درحالی است که روسیه اطمینان دارد که ایران هیچ برنامه تسلیحاتی هسته ای ندارد.

نیکي هيلي نماينده سابق آمريكا در سازمان ملل (۲۰۱۷-۲۰۱۸) مدعی شد که "پرتاب آزمایشی موشک بالستیک میان برد کاملاً غیر قابل قبول است."

ماتیو راکرافت نماینده انگلیس در سازمان ملل نیز گفت که شورای امنیت خواستار تهیه گزارشی توسط آنتونیو گوترش دبیر کل سازمان ملل درباره آزمایش موشکی ایران و کمیته ایجاد شده در پی تایید توافق هسته ای شده است. وی مدعی شد که این آزمایش موشکی ناسازگار با قطعنامه های سازمان ملل است.

این در حالی است که «محمد جواد ظریف» وزیر امور خارجه ایران موضوع برنامه های دفاعی ایران را خارج از قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت دانست و گفت: جمهوری اسلامی ایران دفاع از خود را به اجازه دیگران موکول نمی کند. همچنین در نشست خبری مشترک با ژاک مارک آبرو همتای فرانسوی خود افزود: در مورد اجرای برجام چندین بار آژانس بین المللی انرژی اتمی و کشورهای عضو برجام اعلام کرده اند که ایران به تمام تعهدات خود پایبند بوده و آن ها را کامل اجرا کرده است. وی خاطر نشان کرد: همانطور که همه اعضای برجام در مذاکرات خود اعلام کرده اند، آزمایش های موشکی جزئی از برجام نیست. هم دولت فرانسه و هم دولت قبلی ایالات متحده آمریکا که مذاکرات را بر عهده داشت، اعلام کرد که آزمایش های موشکی جزئی از برجام نیست و ارتباطی به آن ندارد. (اصغری، ۱۳۹۲)

نتیجه گیری:

مطابق قطعنامه های ۱۷۴۷ و ۱۸۰۳ ایران از واردات و صادرات تکنولوژی و تجهیزات مرتبط با سلاح های سنگین و ابزارآلات جنگی دوگانه منع شده بود و از طرفی چون موشک های بالستیک به تنهایی صرفه پرتاب ندارند و برای حمل سایر سلاح های کشتار جمعی تولید می شوند. از طرفی ساختار موشک بالستیک که می تواند کلاهک هسته ای حمل کند با سایر موشک های بالستیک مشابه است؛ لذا ساختن این موشک ها توسط ایران مورد انتقاد دولت های غربی است. اما با عنایت به اینکه قانون ایران از شرع نشأت گرفته و فتوا جزئی از آن است و مطابق فتوای علمای دینی استفاده از سلاح های کشتار جمعی حرام است و این امر بارها و مخصوصاً در جنگ

تحمیلی با عراق به همگان ثابت شده لذا این نظر منتفی است. از طرفی همانطور که در بالا قید شد در قطعنامه ۱۹۲۹ شورای امنیت آمده است که ایران نباید از موشک‌هایی که کلاهک هسته‌ای حمل می‌کنند استفاده کند. در قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت آمده است که: "تحریم‌های" مربوط به موشک‌های بالستیک با توانایی حمل کلاهک اتمی تا هشت سال و "محدودیت خرید و فروش تسلیحات متعارف" تا پنج سال ادامه خواهد داشت در این قطعنامه "از ایران خواسته شده است که از موشک‌هایی با قابلیت حمل کلاهک هسته‌ای استفاده نکند." از یک سو لفظ خواستن با واژه انگلیسی *called upon* بیان شده است و با سایر الفاظ قطعنامه متفاوت است و از طرفی قطعنامه‌های شورای امنیت طبق فصل هفتم منشور الزام آور است. لذا رعایت این بند قطعنامه همانند دیگر بندها الزامی است. اما آنچه ایران در این قطعنامه و دیگر قطعنامه‌های شورای امنیت سازمان ملل از آن منع شده است موشک‌های با قابلیت حمل کلاهک هسته‌ای است. اما موشک‌هایی که تاکنون توسط ایران ساخته شده هیچکدام برای حمل سلاح هسته‌ای تجهیز نشده‌اند و صرفاً برای دفاع از تمامیت ارضی کشور ساخته شده‌اند. پس ایران ناقض تعهدات خود نبوده است و موضع‌گیری کشورهای غربی علی‌الخصوص آمریکا در برابر پرتاب موشک‌های ایران فصل جدیدی از تحریم‌ها علیه ایران گشوده است که نشان‌دهنده نقض تعهدات از طرف دولت‌های غربی است و نه ایران.

این نشان می‌دهد که کشورهای غربی به صلح آمیز بودن تمام تجهیزات و تسلیحات هسته‌ای ایران واقفند آنها با موضع‌گیری خصمانه نسبت به ایران برخورد می‌کنند تا مانع پیشرفت ایران شوند. بنابراین می‌توان نتیجه‌گیری کرد که دعوای زرگری‌ای که دولت‌های غربی در خصوص آزمایش‌های موشکی ایران به راه انداخته‌اند مثل اقدام، امریکا، انگلیس و فرانسه، که طی نامه‌ای به کمیته تحریم‌های شورای امنیت، به منظور تحقیق و بررسی موضوع آزمایش موشک‌های بالستیک، ارسال کردند. اما تاکنون نه از نامه و نه از سرنوشت تحقیقات کمیته تحریم‌های شورای امنیت خبری نیست و این آشکارا نشان می‌دهد که این دست‌موضع‌گیری‌ها، پیش از آنکه تبعات و نتایج عملی داشته باشد، اهداف و انگیزه‌های سیاسی دارد. این واکنش‌ها دو انگیزه مهم دارند:

۱. یکی اقناع جناح‌های منتقد و مخالف امضای توافق هسته‌ای در امریکا و سایر کشورهای غربی مبنی بر اینکه عملکردهای نظامی ایران، کاملاً تحت نظر و کنترل است و در این باره نگرانی خاصی وجود ندارد.
 ۲. دوم، ارسال یک پیام ضمنی هشدارآمیز به ایران که غرب به دقت رفتارهای نظامی ایران را زیر نظر دارد و در صورت نیاز می‌تواند از این اقدامات، به عنوان بهانه‌ای برای عدم عمل به تعهداتش، استفاده کند.
- با این حال، واقعیتی که در این میان، وجود دارد این است که توانمندی نظامی و دفاعی کشور، بدون شک یکی از مهم‌ترین محورهای راهبرد نظامی جمهوری اسلامی ایران برای مقابله با تهدیدات است و نیروهای نظامی

